त्रयोदश: पाठ:

Lesson-13

सीतावियुक्तस्य रामस्य विलाप:

स लक्ष्मणं शोकवशाभिपन्नं
शोके निमग्नो विपुले तु राम: ।
उवाच वाक्यं व्यसनानुरूप-
मुष्णं विनि:श्वस्य रुदन् सशोकम् ॥१॥

राज्यप्रणाश: स्वजनैर्वियोग:
पितुर्विनाश: जननीवियोग: ।
सर्वाणि मे लक्ष्मण शोकवेग-
मापूरयन्ति प्रविचिन्तितानि ॥२॥

सर्वं तु दु:खं मम लक्ष्मणेदं
शान्तं शरीरे वनमेत्य शून्यम् ।
सीतावियोगात्पुनरप्युदीर्णं
काष्ठैरिवाग्नि: सहसा प्रदीप्त: ॥३॥

मया विहीना विजने जने या
रक्षोभिराहृत्य विकृष्यमाणा ।
नूनं निनादं कुररीव दीना
सा मुक्तवत्यायतकान्तनेत्रा ॥४॥

अस्मिन्मया सार्धमुदारशीला
शिलातले पूर्वमिहोपविष्टा ।
कान्तस्मिता लक्ष्मण जातहासा
त्वामाह सीता बहुवाक्यजातम् ॥५॥

गोदावरीयं सरितां वरिष्ठा
प्रिया प्रियाया मम नित्यकालम् ।
अप्यत्र गच्छेदिति चिन्तयामि
नैकाकिनी याति हि सा कदाचित् ॥६॥

पद्मानना पद्मविशालनेत्रा
पद्मानि वानेतुमभिप्रयाता ।
तदप्ययुक्तं नहि सा कदाचि-
न्मया विना गच्छति पङ्कजानि ॥७॥

कामं त्विदं पुष्पितवृक्षषण्डं
नानाविधैः पक्षिगणैरुपेतम् ।
वनं प्रयाता नु तदप्ययुक्त-
मेकाकिनी सातिबिभेति भीरुः ॥८॥

आदित्य भो लोककृताकृतज्ञ
लोकस्य सत्यानृतकर्मसाक्षिन् ।
मम प्रिया सा क्व गता हृता वा
शंसस्व मे शोकवशस्य सत्यम् ॥९॥

लोकेषु सर्वेषु च नास्ति किञ्चि
द्यत्ते न नित्यं विदितं भवेत्तत् ।
शंसस्व वायो कुलशालिनीं तां
हृता मृता वा पथि वर्तते वा ॥१०॥

अतीव तं शोकविधेयदेहं
रामं विसंज्ञं विलपन्तमेवम् ।
उवाच सौमित्रिरदीनसत्त्वो
न्याये स्थितः कालहितं च वाक्यम् ॥११॥

शोकं विमुञ्चार्य धृतिं भजस्व
सोत्साहता चास्तु विमार्गणेऽस्याः ।
उत्साहवन्तो हि नरा न लोके
सीदन्ति कर्मस्वतिदुष्करेषु ॥१२॥

शब्दार्थाः

Meanings

व्यसनानुरूपम् - befitting the misers, प्रणाशः - destruction, प्रविचिन्तितानि - remembered, उदीर्णम् - enhanced, रक्षोभिः - by the demons, एकाकिनी - alone, प्रयाता - went, शंसस्व - tell, विलपन्तम् - one who was weeping, अदीनसत्वः - strong

* * *